

ก๊อกลักษณ์แห่งการเรียนรู้

แก้วกัลยาแห่งการเรียนรู้

คำนำ

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ มีพระกรุณาธิคุณสนับสนุนงานการศึกษาสำหรับผู้อยู่นอกโรงเรียน โดยทรงรับเป็นพระอัครราชกุมารีที่จะสืบสานพระปณิธานของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรบนพื้นที่สูงในทุกเรื่อง มาโดยตลอด ทรงพระเมตตาเอาพระทัยใส่สภาพความเป็นอยู่ของประชาชน และครู กศน.ที่ปฏิบัติหน้าที่บนพื้นที่สูง ทั้งยังมีพระดำริในการดำเนินงานทุกครั้งเมื่อเสด็จไปทรงเยี่ยมราษฎรในท้องถิ่นทุรกันดาร พระกรณียกิจของพระองค์นั้น นับว่าทรงเป็นแบบอย่างของการทรงงาน และทรงเป็นนักการศึกษา ซึ่งครู กศน.ได้น้อมนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะยึดหลักการของการเรียนรู้ ที่ทรงเป็นผู้ใฝ่รู้ รู้รอบ รู้ลึก และรู้จริง นับได้ว่าทรงเป็นขวัญและกำลังใจแก่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตลอดจนถึงผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่เป็นอย่างยิ่ง

ในโอกาสนี้ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตระหนักถึงคุณค่าในพระจริยวัตรของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ที่ทรงเป็นองค์ต้นแบบของการเรียนรู้ดังที่พระองค์ได้ทรงปฏิบัติอยู่เสมอ มาเป็นข้อมูลสำคัญเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนในพื้นที่ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สิงหาคม ๒๕๕๑

สารบัญ

บทนำ ๖

ประกายแก้ว การศึกษา ๑๐

แก้วกัลยา แห่งการเรียนรู้ ๓๒

สถานฝึกครู สู่ชุมชน ๔๔

บำเพ็ญตน คน กศน. ๗๔

บรรณานุกรม ๗๙

เอกองค์เลิศวิทยา

งามพระอัจฉริยภาพพร้อม
เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา
เอกองค์เลิศวิทยา
พระเป็นดั่งดวงแก้ว
การใดทรงรับไว้
ทรงพินิจพิจารณา
ทรงอุทิศพระปัญญา
ทุกเรื่องทรงเลือกถ้วน
พระเสด็จลับโลกคล้าย
รำลึกถึงพระบาทศรี
สิ้นแสงบ่สิ้นสี
พระกรุณาคุ้มเกล้า

พระเมตตา
เพริศแพรว
เป็นแบบ อย่างแฮ
ส่องรุ่งสว่างไสว
ศึกษา
ถี่ถ้วน
เพื่อแผ่
ล้ำค่าสง่าศรี
แสงสุรีย์ ลับเอย
โคกเศร้า
รุ่งสว่าง โลกแฮ
สถิตห้วงหทัยไทย

ข้าพระพุทธเจ้า คณะข้าราชการ
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

(ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ ปรพนธ์)

ນາງ

โลกในยุคโลกาภิวัตน์ที่การเปลี่ยนแปลงต่างๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รุนแรง และไม่อาจคาดการณ์ได้แน่นอนนั้น ได้ทำให้ทุกประเทศต่างปรับตัวอย่างมากมาย นั่นหมายถึงการใช้ความพยายามทั้งหมดของประเทศทั้งกำลังคน กำลังทรัพยากร และการกระทำต่างๆ ทางสังคม เพื่อมุ่งให้ทุกสังคมต้องปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพที่จะนำสันติสุขมาสู่ประเทศโดยรวม ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน

การปรับตัวของประเทศไทยนั้น ให้ความสำคัญกับคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศ โดยทั่วไปเมื่อกล่าวถึงคุณภาพของคน เรามักจะมุ่งมองไปที่บทบาทของการศึกษาที่จัดอยู่ในโรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย หากแต่ปัจจุบันขอบข่ายของแนวคิดทางการศึกษาได้ขยายแนวคิดไปสู่การศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งบุคคลไม่เพียงแต่ได้รับการศึกษาจากระบบโรงเรียนทั่วไปเท่านั้น หากยังสามารถเรียนรู้จากการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่เกิดขึ้นอย่างมากมายในสังคม ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งที่มีเจตนาเพื่อการพัฒนาและเพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ ก็ตาม ซึ่งความรับผิดชอบเรื่องการศึกษาของคนในสังคม มิได้เป็นของสถาบันใดสถาบันหนึ่งในสังคม โดยเฉพาะ หากเป็นเรื่องของคนทุกคนในสังคม

ปัจจุบันเราไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้สร้างสรรค์ความรู้ต่างๆ มากมาย และไม่มีใครผูกขาดความรู้ไว้เป็นของตัวเองได้ตลอดไป ประเด็นจึงอยู่ที่ว่า คนเรามีความสามารถในการแสวงหาความรู้ที่จำเป็นและเหมาะสมกับตนเอง ครอบคลุม ชุมชน และสังคมประเทศชาติได้อย่างไร เพราะแท้จริงแล้ว ความรู้ที่มีอยู่มากมายเกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลา และไม่มีใครสามารถจดจำความรู้ได้ทั้งหมด สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ ความสามารถในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาในปัจจุบัน

ความสามารถในการเรียนรู้ไม่เพียงแต่จะหมายถึงความถึง ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้อันเป็นพื้นฐานเท่านั้น แต่จะต้องรวมถึงความสามารถในการซักถาม คิดวิเคราะห์ จดบันทึก ตลอดจนทดลองปฏิบัติจนเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ซึ่งเป็นอุดมคติของการปลูกฝังทางการศึกษาในปัจจุบัน มีอาจเกิดขึ้นจากการอบรมสั่งสอนในระบบการศึกษาเพียงส่วนเดียว หากแต่บทบาทของครอบครัว โดยเฉพาะการเป็นแบบอย่างของพ่อแม่ รวมทั้งบรรยากาศในการดำเนินชีวิต สภาพสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างสรรค์บุคคลแห่งการเรียนรู้

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มี “ต้นแบบที่ดี” ของการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ทรงเป็นต้นแบบของพสกนิกรทั้งปวง ในโอกาสที่ประชาชนชาวไทยจะได้ร่วมเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศล แสดงถึงความสำนึกในพระกรุณาธิคุณแต่พระองค์ที่ทรงเป็นต้นแบบของบุคคลแห่งการเรียนรู้ จึงควรจะใช้โอกาสเรียนรู้รูปแบบและวิธีการในพระองค์ ที่ทรงมีวิธีการเรียนรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ อาทิ เช่น

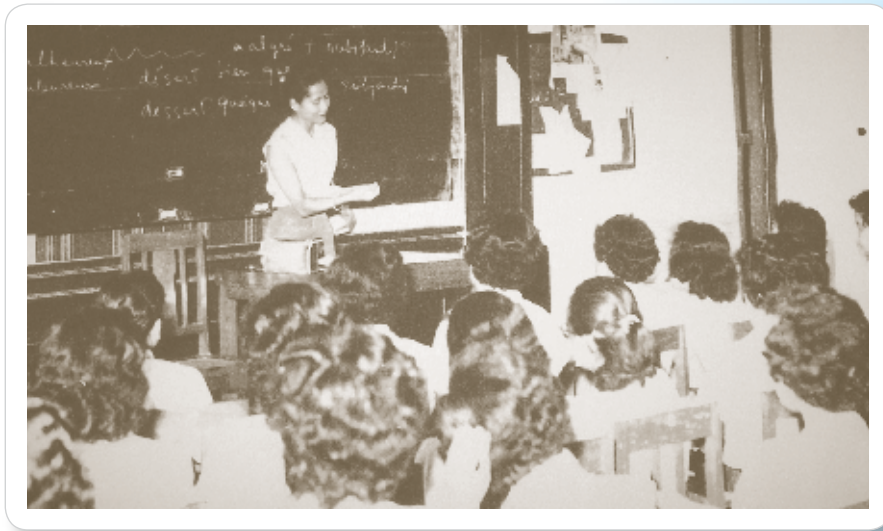
๓ ทรงทำการบ้านก่อนการทรงงานใดๆ ทรงศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องตลอดจนรายละเอียดต่างๆ เป็นการเตรียมการก่อนที่จะทรงงาน ทั้งการสอน การเสด็จไปสถานที่ต่างๆ แม้การจัดทำสารคดีทางโทรทัศน์ทรงทำการบ้านล่วงหน้า

๓ ทรงเรียนรู้โดยใช้เครื่องมือแสวงหาความรู้ คือ ภาษาที่หลากหลาย ทั้งภาษาฝรั่งเศส อังกฤษ เยอรมัน ละติน ในระดับดี จึงทรงมีโอกาสมากที่จะเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง

๓ ทรงอ่านหนังสือจำนวนมากและหลากหลายสาขา ทั้งสังคมศาสตร์ ครุศาสตร์ อักษรศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ทรงมีวิธีการอ่านเฉพาะพระองค์ที่ทรงอ่านโดยละเอียด ตั้งแต่หน้าแรก ทรงอ่านหลายครั้ง และทรงทำบันทึกย่อไว้ในแต่ละบทด้วย

๓ ทรงบันทึกเรื่องราวต่างๆ ที่ทรงทอดพระเนตรเห็น รวมทั้งบันทึกเรื่องวิจารณ์หนังสือที่ทรงอ่าน และบันทึกเรื่องราวที่เสด็จพระราชดำเนินไป ดังจะเห็นได้ว่าทรงมีงานพระนิพนธ์จำนวนมาก ไม่น้อย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ทรงมีระบบการเรียนรู้เฉพาะพระองค์ที่ควรแก่การเรียนรู้

๓ ทรงถามผู้ที่เข้าเฝ้าถวายงาน เพราะทรงพอพระทัยที่จะเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง มิใช่เป็นพระปฏิสันถารทั่วๆ ไปเท่านั้น ผู้ถวายงานก็ดี ผู้เข้าเฝ้ารับเสด็จก็ดี ล้วนต้องเตรียมการอย่างมาก เพื่อจะตอบคำถามที่ทรงถามอย่างลึกซึ้ง

๓ ทรงมีบทบาทในการกระตุ้นส่งเสริมให้บุคคลต่างๆ ได้เรียนรู้ เช่น ทรงพระราชทานสื่อการเรียนการสอน เกมการเรียนรู้ ตลอดจนพระราชทานกำลังใจแก่นักเรียน นักศึกษา ที่ขวนขวายเรียนรู้ และยังทรงสนับสนุนโครงการโอลิมปิกวิชาการ เป็นต้น

รูปแบบและวิธีการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่พระองค์ทรงเป็นต้นแบบด้วยพระเมตตาต่อการศึกษาเรียนรู้ในทุกถิ่นสถาน แม้จะอยู่ห่างไกลความเจริญนั้น นับมีคุณค่ายิ่ง ที่คนในปัจจุบันต้องเรียนรู้ และมีทักษะความชำนาญ เพื่อที่จะนำไปใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการศึกษาเรียนรู้ในรูปแบบของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อันเป็นเจตนารมณ์สำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

ดังนั้นพระจริยวัตรของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ จึงเป็นเสมือนแก้วกัลยาแห่งการเรียนรู้โดยแท้

ประกายแก้ว การศึกษา